

zlo za cerkev v Nemčiji je bil v tedaj-
nih časih nemški viteški red.

2. Na političnem polju.

Zalostne cerkvene razmere so pri-
pravile pot protestantizmu, gonilna
sila za naglo razširjenje so bile pa po-
litične razmere in sicer: Vitezi so se
prelevili v revolucionarne nasprotni-
ke duhovščine. Z uporabo smodnika
so izgubili vitezi v bitkah odločilni na-
stop in na njihovo mesto se je pov-
spelo vojaštvo (Landsknehti) iz kmet-
škega ter meščanskega stanu. Brezpo-
selni ter obubožani vitez je postal ce-
stni ropar in radi tega že revolucijo-
nar po poklicu. S pomočjo višje du-
hovščine je bil leta 1495 proglašen
splošni mir, v resnici tudi izpeljan in
zavoljo tega so bili ovirani roparski
vitezi v svojem tolovajskem poslu. —
Radi tega je bila pri klativitezih nad
vse osovražena duhovščina in Lutro-
vo hujskanje proti katoliškim sveče-
nikom je bila voda na mlin viteštva.
Vitezi so bili tudi oni junaki, ki so v
dobi procvita protestantizma ropali,
grabili ter uničevali cerkveno premo-
ženje.

Mesta so se dvignila po odkritju
Amerike s pomočjo cvetoče trgovine
in so stremela po neodvisnosti. Mnogo
mest je bilo pod oblastjo duhovnih
knezov in ta so pozdravila versko no-
votarijo, ki jim je dovoljevala cerkve-
na denarna in sploh premoženjska
sredstva uporabljati v boju zoper vla-
darja in gospodarja.

Najvažnejši činitelj v dobi razmaha
protestantizma so bili pa posvetni kne-
zi. Knezi so prisilili s surovo silo svo-
je podložnike v okrilje verske novo-
tarije in to nasilno postopanje so raz-
glašali protestantovski pridigarji kot
dolžnost vesti. Kneze same je zvalil
v Lutrovo vero predvsem pohlep po
posesti katoliške cerkve, so ga seve
tudi v polni meri uresničili in opravi-
čevali rop cerkvenega imetja kot dol-
žnost vesti.

Luter se je spozabil v svoji zagri-
ženosti in zablodil celo tako daleč, da
je prepustil knezom cerkveno nadvla-
do. Tega nauka so se posvetni vladar-
ji tudi poslužili v polni meri in zasuš-
njili protestante tudi v verskem oziru.

Kamorkoli pač pogledamo v tej ža-
lostni dobi, so bile v splošnem razme-
re pač take, da so pospeševale versko
novotarijo v vsakem oziru in v teh
razmerah tiči tudi ključ do razlage
dejstva, da je bilo nekaj časa devet
desetin Nemčije v rokah protestantiz-
ma.

Začetek protestantizma.

Povod za izbruh verskega razkola
je bil odpustek, katerega je razpisal
papež Leon X. leta 1514, da bi dokon-
čal mogočno stavbo Petrove cerkve v
Rimu, ki naj bi bila glavna cerkev kr-
ščanstva in skupna last vseh kristja-
nov. Proti načinu oznanjanja tega
odpustka je nastopil redovnik Martin
Luther. Dne 31. oktobra 1517 je nabil
na vrata grajske cerkve v Wittenber-
gu svojih 95 tez ali verskih naukov
proti odpustkom.

Zastonj so se trudili nemški učenja-

ki, da bi odvrnili Lutra od njegovih
naukov, zastonj je bil ves trud Leona,
da bi pripeljal izgubljenega sina v pra-
vi dom katoliške cerkve. Radi zakrk-
njene trdovratnosti je bil Luter izob-
čen iz Cerkve leta 1520. Papežovo pis-
mo, ki mu je oznanilo izobčenje, je
sežgal javno 10. decembra 1520 v Wit-
tenbergu in se odrekel s tem činom
tudi na zunaj vsaki spravi. Ta Lutrov
nastop proti papežu, ki je bil podprt
od političnih razmer, je izkopal nepre-
mostljivo brezno med Cerkvijo ter
pretežnim delom Nemčije in povzročil,
da so odpadle od katolicizma tudi
druge dežele.

*

Največji zvon na svetu. Največji
zvoni cerkev v Evropi so takozvani
»Grand Bourdon« v Notre Dame v Pa-
rizu, zvon svetopeterske cerkve v Ri-
mu in zvon stolnice v Kölnu. Teža na-
štetih zvonov se giblje med 1300 do
3000 kg. Zvona stolne cerkve Uspenski
ki ter Trojiškega samostana v Moskvi
tehtata 6.400 kg. Obadva sta pravzaprav
pritlikavca v primeri z orjaškim
carskim zvonom, ki je kraljeval na sre-
dini Kremlja ter tehtal 20 tisoč kg.
Oče tega zvona je bil drugi orjak, ki
je bil ulit med vlado carja Alekseja v

drugi polovici 17. stoletja in je bil te-
žak 16 tisoč kg. Med požarom, ki je
upepelil Moskvo leta 1701, je padel ta
zvon iz zvonika na Kremlju ter se raz-
bil. Mesto starega so ulili novega. Le-
ta 1737 je zopet razsajal ogenj po Mos-
kvi, zvon je padel z zvonika in počil
in iz zvonovega oboka se je odtrgal
precejšen kos. Še le italjanski stavbe-
nik Manfredi, ki je vodil opleševal-
na dela v Moskvi ter v Petrogradu, je
pustil iz zvona odpadli kos postaviti
na poseben podstavek poleg novega
zvona, ki je prejel ime »carjev zvon«.
Ruski zvoni so sploh znani radi pri-
jetnega glasu. V Moskvi je 1600 cer-
kev in je zvonjenje očaralo vsacega, ko
ga je slišal prvič. Moskva se ni ime-
novala zastonj — mesto 1600 cerkva.
Prepoved sovjetov zvoniti v Moskvi,
pomeni propad ruske kulture.

Vozni red za Din 2-

(po pošti Din 2.50 poslati v znamkah naprej
ako se naroči le en izvod) za vse železniške in
avtobusne proge Slovenije dobiče v
Tiskarni sv. Cirila v Mariboru.

NOVICE

**Veliko industrijsko podjetje pogo-
relo.** V noči od četrtega na petek (12.
na 13. junija) je izbruhnil požar v ma-
riborskem industrijskem podjetju »Ko-
vina«. Ogenj je povzročil ogromno
škodo.

**Na pokopališču si je končal življe-
nje.** V sredo, dne 11. junija so našli
na pokopališču v Radvanju pri Mari-
boru ustreljenega 62 letnega krojaške-
ga mojstra Vaclava Ehma iz Nove va-
si. Samomorilec si je končal življenje
na grobu svoje pokojne žene. Bolehal
je že dolgo na težki živčni bolezni in
šel prostovoljno v smrt v dušni zme-
denosti ter nerazsodnosti.

Smrtna nesreča. Na železniški po-
staji Dravograd je padel z voza in pri-
šel pod kolesa 55 letni mariborski god-
benik Jurij Frank. Bil je pri priči —
mrtev.

**Težko je ponesrečil v pondeljek, 10.
junija v Solčavskih planinah znani
celjski uglaševalec glasovirjev gosp.
Davorin Ropas. Ponesrečen se zdravi
v bolnici v Celju.**

Ne puščajte otrok samih! Dne 12.
junija je izbruhnil požar v Zbelovem
pri Poljčanah. Začela je goreti hiša
posestnika Godca. Gospodar je bil z
doma, gospodinja na travniku in 7 let-
ni sinko je užgal na podstrešju fižolo-
vo lupinje. Ko je opazil otrok, da se je
začelo kaditi, je zbežal v bližnji gozd.
Hitremu nastopu požarne brambe iz
Poljčan se je zahvaliti, da je požarna
škoda le neznatna.

Pranger v Podsredi preoblečen. Po
Spodnjem Štarejskem je dobro znan
kameniti pranger v trgu Podsreda.
Podsredčani so uverjeni še danes, da

so ravno na ta kamen navezane
trške pravice. Podsredski pranger je že
bil od nekaj predmet zavisti vseh
Podsredi sosednjih večjih vasi, ki ni-
so trgi. Pranger v Podsredi je bil ukra-
den svoj čas od Šentpetranov in se je
izcimila iz zadeve celo pravda in se je
rodila znana prangerska pesem. O
tem vse je že na dolgo poročal med
vojno »Slovenski Gospodar« v podlist-
ku. Med vojno in po prevratu se je več
nagajivcev dejansko lotilo prangerja,
ki je bil z železnimi drogi priklenjen
ter zavarovan napram uzmovičem. To
neprestano stegovanje po prangerju
je napotilo dobre Podsredčane, da so
iztuhtali nekaj prav izvirnega, kar je
zavarovalo pranger najbrž za vse ča-
se. Pranger v Podsredi iz apnenca je
počival na podstavku, primeroma te-
nak štirioglat steber, katerega je bilo
lahko dvigniti in odpeljati. — Tenak
steber pa je v novejšem času na debe-
lo preoblečen v cement in je na ta na-
čin poprej vitek nastavek znatno ob-
težen. Radi cemetne preobleke ni tre-
ba več železnih priklepov, ker tako tež-
kega prangerja se ne more lotiti ne-
poštena roka. Cementna preobleka to-
likanj zanimivega prangerja v Pod-
sredi je nekaj čisto izvirnega.

Avtomobilska nesreča. V Rimskih
toplicah se je zgodila na ovinku poleg
hotela »Stara pošta« avtomobilska ne-
sreča. Julijana Seničeva se je vračala
iz Šmarjete proti domu. Ko je dospela
do ovinka pri omenjenem hotelu, ji je
pridrvel nasproti avtomobil iz Zida-
nega mosta. Istočasno je privozil av-
tomobilu nasproti še voz in se je ho-
tel šofer temu izogniti ter je prezrl
Seničevo, ki se je tesno pritisnila k
obcestnemu betonu, saj v trenutku ne-
varnosti ni bilo drugega izhoda, ker
je na eni strani ceste kamenita ograj-
ja, na drugi pa hiša Karla Loibnerja.

iz Celja. Ker se je ognil šofer vozu, je zavozil tik k prizidku ter potegnil Julijano pod avtomobil. Kljub takojšnji ustavitvi avtomobila je bila Seničeva tako poškodovana, da so jo prepeljali v bolnico v Ljubljano.

Toča in neurje v Prekmurju. Na binkoštno nedeljo so se okrog 17. ure začeli zbirati nad vzhodnim delom Prekmurja temni oblaki in vtila se je kmalu ploha, kakršne ne pomnijo niti najstarejši ljudje. Ko je dež malce ponehal, se je vsula toča, ponekod debela kakor orehi. Najhujše so prizadete občine Dobrovnik, Strehovci in Bogojina. V teh občinah so nekateri vinogradi popolnoma uničeni in tudi polja so močno poškodovana. Rži ne bodo imeli kaj žeti. Težko je verjetno, da dobijo seme nazaj. Uničenih je 90 odstotkov setve. Ko je toča opravila svoje delo, pa se je blizu Dobrovnika utrgal oblak in potok Bukovnica se je razlil čez njive in vas. Na cesti je bila voda dva metra visoka ter je drla naprej z največjo naglico. V par minutah je zalila vse kleti in nekatere nižje ležeče hiše. Voda je tekla v sobe skozi okna, v njej pa se je dušila perutnina. Ljudje so jokali in klicali na pomoč. Svinje, teleta in celo krave so vodili v sobe in kuhinje, ker je voda z veliko naglico naraščala. Dobrovnik je izgledal, kakor da bi se vanj izlila Mura ali Drava. Kdor bi stopil iz hiše na cesto, bi bil v največji nevarnosti pred deročo vodo. V nekaterih stanovanjih so plavale postelje in drugo pohištvo. Na srečo je narasla voda hitro odtekla. Ubogo prebivalstvo je težko prizadeto in sta jim odpis davkov in državna pomoč nujno potrebna.

Napad. Pri Beltincih v Prekmurju na samotnem kraju je bil izvršen napad na rudarja Luko Buzaniča. Dva brata sta se ga lotila in sicer s kolt. Eden ga je pobil s kolom na tla, drugi je pa že na tleh ležečega obdelal s krepelom po trebuhu, da je napadenemu vsled udarcev počilo črevo. Težko poškodovanega so prepeljali v bolnico v Varaždin, a je malo upanja, da bo okreval.

Doktor prava zopet pod ključem. — Javnosti krog Celja in v okolici Maribora je dobro znan doštudirani pravnik in bivši odvetniški kandidat dr. Rudolf F. iz Celja. Večkrat je že imel opravka s sodnijo, ker mu je izmikanje nekako prirojeno. Te dni so ga izsledili in zaprli orožniki v Petričkovem gozdu v Liscah. Prebival je v brlogu in so našli pri njem razne ukradene reči in nekatere prav dragocene, vredne več tisoč Din. Pri zaslišanju je doktor izpovedal, da ima v gozdu pri Štorah še drugo skrivališče, katerega so orožniki tudi našli po opisu. Čudnega uzmoviča so prijeli, ko si je pekel kokoši na ražnju.

Sprejem v Dijaški dom misijonske družbe v Ljubljani. V Dijaškem domu Misijonske družbe v Ljubljani dobivajo gojenci vso oskrbo in modernim zahtevam primerno vzgojo, pouk pa na državni gimnaziji. — Sprejemajo se mladeniči, ki so neomadeževane npravnosti, trdnega zdravja, vsaj srednje nadarjeni in imajo tudi resnično

Dr. med. MILA KOVAČ
je otvorila prakso za rentgenološka preizkavanja in obsevanja in za kemično-mikroskopske preizkave v Mariboru, Aleksandrova c. 6
Telefon int. 2888. Ordinira od 1/9. do 17. (6.) ure.

veselje do učenja. — Oskrbnina se določa po dogovoru. Revnim in marljivim dijakom se primerno popusti. — Prednost imajo dijaki, o katerih je upati, da se bodo po dovršeni gimnaziji posvetili misijonskemu poklicu. — Prošnje je nasloviti na: Vodstvo Dijaškega doma Misijonske družbe v Ljubljani, Tabor 12.

Organisti pozor! Znani skladatelj K. Bervar je ravnokar izdal »Deset napevov k blagoslovu.« Cena partiture 15 Din, glasovir, sopran, alt, tenor, bas po 4 Din. Dr. Kimovec ocenjuje takole: »Bervar ne išče novih potov po metodični in harmonični plati, ampak ostaja na tisti razvojni točki, ki jo menda vsi naši zbori izlahka dosežejo.« Pesmi so preproste, prijazne, cerkvi dostojne, v celoti zlasti za manjše kraje z manjšimi zahtevami, zelo uporabne z novim tekstom po trikitice. Dovoljenje za natis je dal knezoškofijski ordinarijat v Mariboru.

Tajne Nemskega jezera. Nad eno leto so tekle velike električne sesalke in črpalke vodo iz Nemskega jezera blizu Rima; noč in dan je tekla voda v Albansko jezero po umetni strugi. Zdaj počivajo črpalke za vedno. — Tri italijanske tvrdke so na pobudo fašizma, ki išče življenjskih pobud v ostankih rimske veličine, pričele delo, da izpraznijo jezero in dvignejo rimski ladji, ki sta tičali skoro dva tisoč let v blatu globoko pod površino. Z njimi naj bi prišli na dan zakladi ogromne vrednosti. Toda po fantastičnih napovedih fašističnih časnikov je prišlo razočaranje. Proračun ni predvidel niti enega milijona stroškov, medtem ko so samo izdatki za dvig ene ladje dosegli milijon. Prvo ladjo so previdno postavili na ogrodje ob bregu in jo prevlekli s posebno snovjo, da ne razpade. Zakladov pa ni bilo; ena bronasta volčja glava in še ena glava Meduze ter nekaj korcev z imeni rimskega cesarja Kaligule, Tiberija in Trajana. To je bilo pač premalo, da bi moglo zvabiti k Nemskega jezera tujce. Fašisti so opustili prvotno namero, da bi se dvignila tudi druga ladja.

Kvartopirska afera. Pred dnevi je umrl v Londonu v visoki starosti 81 let Viljem Gordon Cumming. Z njegovim imenom je zvezan eden največjih škandalov angleških plemenitašev. — Cela zadeva se je doigrala leta 1890, torej pred 40 leti. V palači Arturja Wilson, lastnika celemu svetu znane paroplovne družbe »Wilson Line«, se je zbirala družba plemenitašev k igri na karte. Med igralci je bil pogostoma tedajni princ Waleski — poznejši angleški kralj Eduard VII. Spremljal je princa oberst kraljeve garde, šotski baron Cumming. Nekega jesenskega večera, ko so zopet kvartali pri zgoraj omenjenem bogatašu, so opazili nekateri od igralcev, kako je vzal iz žepa

poleg princa sedeči oberst Cumming napačne karte. Opozorili so ga na goljufijo, in oberst se je skušal opravičiti. Dokazov, ki so pričali proti njemu ni mogel tajiti. Označili so ga kot kvartopirskega goljufa in ga izključili iz plemenitaške družbe. Da se pa ne bi ta škandal razširil v javnost, so sklenili: če bo dal Cumming pismeno obljubo, da ne bo več kvartal, bodo molčali vsi navzoči o neprijetni zadevi. Že koj drugi dan je zaupal vsak od navzočih igralcev oberstovo goljufijo svoji ljubi ženki. Žene so raznašale pod pretvezo stroge molčečnosti afero svojim prijateljicam. In kmalu je bil znan igralni škandal celemu Londonu. Oberst Cumming je vložil tožbo proti gospe Arthur Wilson in še proti dvema drugima damama. V Londonu pred porotniki so obravnavali plemenitaški škandal. Princ Waleski je bil tudi med povabljenimi pričami. Ko so ga zasliševali, ga je vprašal eden od porotnikov, neki manjši posestnik: »Ali ste sami videli, kako je kvartal Cumming z napačnimi kartami?« — »Ne, jaz tega nisem videl.« — »Ali pa verjamete na to?« — se je glasilo drugo vprašanje. »Nimam nobene vzroka, da ne bi verjel trditvam drugih gospodov.« S to izjavo je bila zadeva zaključena. Oberst je zgubil pravdo. Zapustili so ga vsi prijatelji. Ostala mu je zvesta samo ena ženska — nevesta Florencija Garner, hčerka ameriškega milijonarja. Drugi dan po pravdi se je vršila poroka. Oberst je živel za tem še 40 let čisto osamljen na svojem posestvu.

Vsled nesreč izginula mesta. Stare pesmi in pripovedke nam opisujejo, kako so izginila ob kaki veliki nesreči kar nenadoma s površja zemlje cela velika mesta. Ti opisi so sicer znatno pretirani, vendar je jedro resnično. Iz zgodovine je znano, da so se zgodila trenutna izginutja predvsem v bližini jezer. Pred 40 leti leta 1887 5. julija se je pogreznilo v jezero Zug v Švici selo Zug z 20 poslopji, 9000 kvadratnih metrov površine in je zgubilo pri tej nesreči 11 ljudi življenje. Istotam je izginilo 4. marca leta 1435 26 poslopij in je bilo ob življenju 60 oseb. Nenadna izginutja celih mest povzročata morsko valovje, katerega podžge izbruh kacega podmorskega ognjenika. Dne 27. avgusta leta 1883 je začel bruhati znani vulkan Krakatau severno od velikega Java otoka. Pri tem izbruhu so uničili popolnoma morski valovi mesta: Bantum, Anjer in Merak. Leta 1765 1. novembra je obiskal portugalsko glavno mesto Lissabon grozen potres. Več nego potres je škodovalo mestu morsko valovje, ki se je zalevalo po mestnih ulicah. — Veliko pripovedk je razširjenih med nemškim narodom o izginutju bajno bogatega mesta Rungholt na otoku nemškega severnega morja Nordstrand. Morski valovi so ga pognali v morje januarja leta 1362. Zgodovinska raziskovanja novejših časov so dognala, da so tozadevne pesmi ter opisi daleč pretirani. Rungholt je bila bogatejša vas od 1000 do 2000 prebivalcev. Dne 16. maja 1921 je odkril posestnik Busch

v Wattenmorju zapadno od majhnega mesta Hallig-Südfall nekdanjo ladjedelnico izginule vasi Rungholt, prostor na katerem je stala cerkev, orožje, razno orodje in ostanke obleke. — Znan je tudi takozvana »Vineta pravljica«. Vineta bi naj bilo v 11. stoletju eno največjih in najbogatejših pomorskih mest v Evropi. Po pripovedki je nenadoma izginilo in nikdo ne zna več, kje bi naj bilo. Dokazano je, da je razumeti pod Vineto nekdanje mesto Jumme, last starih Vendov. Pod varstvom danskih Vikingov se je razvilo in bilo res bogato ter nekaka kraljica med mesti ob vzhodnem nemškem morju skozi dobo pol stoletja. Leta 1028 so ga pa Danci napadli, zažgali ter porušili in ga ni nikdo več pozidal. — Italjansko mesto Ravenna je bilo že za časa vlade Gotov važna morská luka. Ker se je dvignila tekom stoletij obal, se je morje umaknilo in o pristanišču ni ne duha ne sluha. — V Španiji je slovela v starodavnih časih ob izlivu reke Guadalquivir v morje luka Tartessas. Stari Kartažani so to nekdanj velevažno obmorsko postojanko zavzeli, porušili in je izginila popolnoma z zemeljskega površja.

Delovno življenje ruske žene. Poročila sovjetov se trudijo, da bi naslikala položaj ruske žene v kolikor mogoče rožnati luči. Pravijo, da je prinesla revolucija Rusinji osvoboditev izpod jarma moža, duhovščine in sploh kulture. Gotovo pa je, da bi stotisoči ruskih žen raje prenašalo suženjstvo pred revolucijo nego sedajno papirnatost, ki je kupljena z uničenjem gospodinjstva in družine, in s stalno nesigurnostjo življenja. 34 odstotkov vseh delovnih moči po obratih v Rusiji tvorijo ženske. 153 tisoč žensk se udeležuje državnega dela kot članice mestnih, vojaških ter okrajnih sovjetov. 75.000 žensk, od teh 21 tisoč kmetic, je zaposlenih v sovjetih. Na Ruskem so posebna ženska odposlanstva, ki so poklicana, da ureinjejo ter nadzorujejo delo sovjetov in javnih uradov. Vseh teh odposlanic štejejo v Rusiji 620 tisoč. Od teh je 380 tisoč kmetic, 96 tisoč tvorniških delavk, 59 tisoč dekel, 51 tisoč gospodinj, 26 tisoč poljskih delavk, zastopnic ženskega izobraženstva ni najti med njimi. —

Tudi v rdečo armado sprejemajo ženske.

Mesto, ki ne pozna besede »kredit«. V Zedinjenih ameriških državah je mesto, v katerem ne moreta ne bogatin in ne siromak nekaj še tako nezatnega kupiti na kredit. Vsak nakup mora biti takoj plačan v gotovini. To izredno mesto se imenuje Bloomfield in leži v državi Nebraska. Vzrok teh strogih razmer je v tem, ker so narasla leta 1927 odplačila in kreditni nakupi v Bloomfieldu tako visoko, da je bila večina trgovcev na robu propada. Društvo mestnih trgovcev je sklicalo zborovanje, na katerem so razpravljali o splošnem propadu. Ob tej priliki so sklenili, da se ne sme nobeden predmet za bodoče in naj še bo tako malenkosten, prodati na kredit ali proti počasnemu odplačevanju. Ker je bilo uresničenje tega sklepa težavno, je bilo vsakemu trgovcu zagroženo z globo 100 dolarjev, ako bi se ne držal omenjenega sklepa. Ta kaznen se pa podvoji pri vsakem nadaljnjem prestopku. Posledica tega sklepa je bila, da ni upal nobeden trgovec prodati, ne da bi mu kupec takoj plačal. Vzgladu trgovcev so sledili zdravniki, zobozdravniki in advokati. In danes po preteku dveh in pol leta je izginila beseda kredit iz mesta Bloomfield. Danes koraka vsakdo čisto mirno po blomfeldskih ulicah, ne da bi ga nahrulil kak upnik ali da bi moral uiti pred njim v kako stransko ulico.

Ali so živa bitja na Marsu in Veneri? O starem spornem vprašanju, ali tudi na drugih planetih razen na zemlji bivajo živa bitja, se je te dni zopet izrazil ameriški učenjak dr. Charles Oliver, profesor zvezdoznanstva na vseučilšču v Pennsilvaniji. Oliver je mnenja, da tako na Marsu kakor na Veneri bivajo živa bitja, da pa ima Venera več predpogojev za to. Na Marsu znaša toplota do 16 stopinj Celzija tudi poletj, ponoči pa je vedno mrzlo. Iz tega se sicer ne da sklepati, da na Marsu ni živih bitij, vendar pa tam skoro gotovo ne žive druga živa bitja kakor kvečjemu plazilci, ptiči in ribe. Ugodnejše so po mnenju Oliviera klimatične razmere na Veneri, ki dobiva od solnca več svetlobe in toplote ka-

kor zemlja. Če je na Veneri kisik in vodna para, ima izredno ugodne pogoje za življenje tudi višjih vrst živih bitij.

Največji čevljev na svetu. V Oberstdorfu v Nemčiji je zgotovil čevljarski mojster smučarski čevljev, ki je dolg 320 cm in težak 5 in pol nemških centov. Sešit je s 45 m dolgo vrvjo za hribolazce, 18 pol kravjih kož usnja je v tem največjem obuvalu.

Ropar z lilijo v roki. Na stanovanjske gospe Levy v Chikagu je prišel neki moški z lilijo v roki in se predstavil kot uslužbenec nekega cvetličarja. Ko je na ta način priboril vstop v stanovanje, je gospodinja oropal za vrednosti okrog 200 dolarjev.

Ljubosumen pes. Ker je Edward Thilgie, lastnik nekega hotela v Chikagu dal jesti nekemu tujemu psu, ki je slučajno prišel v lokal, je domačega psa to tako ujezilo, da je skočil na svojega gospodarja in ga resno obgrizel, predno so mu mogli navzoči prihiteti na pomoč. Domačeva psa je ta ljubosumnost stala življenje, kajti neki došli policist, ki je opazil nemir v hotelu, je prihitel in psa ustrelil. Gospodarja so odpeljali v bolnico.

Dežela z najmanjšo armado na svetu. Kanada v Severni Ameriki je tista srečna dežela, ki se lahko postavi, da ima najmanjšo oboroženo silo. Njena armada na suhem šteje namreč 3394 mož in njeno pomorsko »siló« tvorí 710 mož.

Mačka se sme braniti. Porotno sodišče v Clevelandu je oprostilo mačko, oziroma njenega gospodarja, katerega je tožila neka gospa za odškodnino 10.000 dolarjev. Gospa je namreč stopila na rep mački in ta jo je vgriznila v nogo. Porotniki pa so odločili, da ima tudi mačka pravico do samoobrambe, in ni kazniva niti ona niti njen gospodar, ako vgrizne tistega, ki ji stopi na rep.

Lakota na Kitajskem mori naprej. Komisar pomožne akcije za stradajočo Kitajsko, Mackenzie, se je vrnil te dni nazaj v Avstralijo po pregledu kitajskih stradajočih pokrajin. Mackenzie trdi, da mori lakota še neprestano naprej po Kitajskem in da je umrlo v severnih provincah od januarja letošnjega leta 200 tisoč otrok radi po-

manjkanja. V stradajočih krajih je bilo prodanih 80 tisoč žensk za 2 do 3 dolarje in za izkupiček so kupovali hrano.

Dekle, ki strelja najbolje. Na športnem prostoru v americkanskem mestu St. Louis se postavlja s streljanjem 15 letna Arlen Brown. Hoče postati streljaška mojsterica na celem svetu. Zadene iz revolverja na užigalnik na precejšnje razdaljo v ustih lastnega očeta cigaro, da se ta užge po strelu, ki je le opasen za smodko in ne za očetovo glavo.

Pri slabosti je naravna »Franz Josefova« grenčica prijetno učinkujoče domače zdravilo, ki znatno zmanjšuje telesne nadloge, ker se izkaže že v molih količinah koristno. V dopisih hvalijo zdravniki za ženske soglasno prav milo učinkujoč način »Franz Josefova voda«, ki je zlasti prikladen za nežno rast ženskega telesa. »Franz Josefova« grenčica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in špecijskih trgovinah.

Čudo avstralskih rek.

Avstralske reke so pravo čudo vod na celem svetu. Ob vročih poletnih mesecih so struge avstralskih rek suhe. Ako pa začne deževati, so bregovi rek takoj polni in voda preplavi cele pokrajine. Navadno vedo poljedelci in živinorejci kedaj bo nastopil deževni čas in se umaknejo povodnji pravočasno. Velikokrat jih pa varajo izkušnje in tedaj je joj za človeka in živino!

Ena avstralskih posebnosti med rekami je takozvani Fitzroy. Ob suši je njena struga prava puščava, polna kamenja ter peska. Le tu in tam se skriva pred solnčnimi žarki kaka mlaka. Puščavska slika se pa spremeni z neverjetno naglico. Izdaten dež v notrajnosti napolni strugo in valovje se podi šumeč ter hromeč po dolini proti morju. Na mah zginejo globoke razpokline v strugi in po pred kratkem puščavski ravni se udiraš do kolen v blato. Naenkrat se pojavijo oblaki pikajočih muh, žabe in raki zapustijo skrivališča v podzemeljskih luknjah in v 24 urah je poprej obupna pokrajina ogrnjena v sveže zeleno obleko severno zapadne avstralske spomladi.

Ob času pojava valovja drvijo proti hribom črede govede, konj, vrečarji, divje mačke, da celo kače ter kuščarji. Kljub vsej opreznosti pogine v valovih reke Fitzroy letno na tisoče govede, ker narašča ravno ta reka tolikokrat čisto iznenada.

Je pa tudi nemogoče, ako se utrga kje oblak, zbrati pred povodnjo deset do stotisoč ovac, govede ter konj po 15 do 40 milj in še več razsežnih pašnikov.

Nemec, ki je pred kratkem doživel nenavadno povodnj reke Fitzroy, beleži o tem pojavu to-le:

»Bilo je neznosno vroče, ko sem se mudil nekaj dni pri bogatem živinorejcu ob čisto vsušeni strugi reke Fitzroy. Vsakojake črede domače živine so pobirale posamezne bilke že usahle trave. Necega popoldne, ko je soince najbolj pripekalo in ni bilo nikjer na nebu niti ene meglice, je dal

gospodar hlapcem povelje, takoj zbrati črede, ker povodenj že brzi z neugnano silo s hribov v dolino. Služinčad je nagnala črede na konjih z vso naglico in šlo je v najbolj divjem galopu proti strugi reke, preko katere so bile višine in rešitev za človeka ter žival. Ko smo bili še oddaljeni par kilometrov od toka, smo videli, kako se nam podijo nasproti valovi, ki so že bili prestopili strugo in so se razlivali po puščavski ravni. Kmalu nas je objela povodenj. Živali so skraja vzradoščene, ker se pri plavanju napijejo in jim dene po toliko mesečni vročini hladilna voda dobro. Konji plavajo naprej, za temi najmočnejši biki, krave in slednjič ovce. Krog plavajočih čred se podijo psi čuvarji in hlapci na konjih, da držijo z biči živali skupaj, ker s posameznimi in razkropljenim komadi bi valovi hitro in za vedno opravili.

Gledal sem plavanje in prerivanje med bobnečim valovjem. Bili smo že na sredini reke in takorekoč izven nevarnosti, ko je začelo govedo tuliti, ovce preplašeno meketati in psi čuvarji so jo udrli vsak svojo pot. Strašen, dolg in na zunaj črni gobec se je prikazoval iznad valov zdaj tu zdaj tam. Z groznim gobcem vred je izginjal pod vodo, sedaj pes, pa zopet ovca. Nepopisen strah se je oprjel celega pobega in vse je napelo zadnje sile, da se prerine do bližnjega brega, kjer je bila rešitev pred povodnjo in pošastjo s črnim gobcem.

Ko sva priplavala z gospodarjem na konjih na trda tla, je tik za nama obupno zahropel orjaški bik, ki je bil plavaški vodja goveje črede. Izginjal je hropeč pod vodo in preko njega se je metala za avstralske kraje pravcata pošast — dolgi črni krokodil.

Ves iznenaden nad to prikaznijo sem vprašal Avstralca, odkod za Boga milega se je vzel v avstralski reki — krokodil? Pojasnil mi je, da ni sicer te tolikanj opasne golazni tamkaj veliko. Posamezni krokodili se skrivajo v dobi puščavske suše v podzemeljskih duplinah ob reki, kjer ostane še vedno nekaj vode. Izstradani so in ko prihrumi povodenj, se spustijo iz skrivališč po reki, ker vedo, da jih čaka plen in nasičenje za nekaj mesecev.

Navadno se lotijo le psov in ovac, ta je bil pa že nekaj izrednega, ker je prepral pod vodo največjemu biku trebuh in si ga bo sedaj med drčanjem po reki privoščil.

Sicer smo se rešili z malenkostnimi izgubami iz vodne nevarnosti, — a ogromni črni krokodil in nepopisni

strah med plavajočo čredo ob njegovem pojavu mi bo ostal vedno v spominu.«

*

Nehvaležnost — plačilo sveta.

Dne 18. junija je bila 50 letnica smrti moža Nemca, ki je odkril širšemu svetu ameriško pokrajino ki je razdeljena na pripadnost med Zedinjene države in Mehiko — Kalifornijo.

Ta zaslužni mož je bil Avguštín Sutter, rojen 28. februarja 1803 v Kandenu na Badenskem v Nemčiji. Njegovi roditelji so se pozneje preselili v Švico in Avguštín je imel knjigarno v Burgdortu pri Bernu.

Nesreča v denarnem poslovanju ga je prisilila, da se je preselil v Missouri v Ameriko. Tukaj je imel srečo, ko je spremljal trgovske karavane v Santa Fe, ki je bilo tedaj glavno trgovsko mesto med Zedinjenimi državami ter Mehiko. Pridobil si je precejšnje premoženje, ki ga je sililo, se podati na pot in razkriti trgovini ter prometu še do tedaj neraziskane severnoameriške pokrajine. Od lovcev je zvedel o Kaliforniji, ki je čudovito bogata na naravnih zakladih, ki pa počivajo nedvignjeni ter neizrabljeni.

Dne 4. julija 1839 je izstopil Sutter z jadrnice v kaliforniškem glavnem mestu Montrevey. Videl je na lastne oči, kako je Kalifornija, ogromni del Mehike, v vsakem oziru popolnoma v propasti. Vse dobro, kulturno ter blagodejno, kar so bili ustvarili misijoni, je že bilo uničeno, ker se je polastila cvetočih misijonskih postaj državna oblast. Cela pokrajina je bila tedaj v oblasti nekaj sto mehikanskih veleposestnikov, ki so pa delali le toliko, da so sami živeli dobro, za drugo se pa niso zmenili.

Tedajni kalifornijski guverner Alvarado je podelil podjetnemu Nemcu dovoljenje za naselitev.

Sutter se je podal iz San Franciska z nekaj čolni navzgor po reki Sacramento. V Sacramento, ki je danes imenitno kalifornijsko mesto, si je postavil dve leseni stavbi in eno hišo iz kamenja. Svojo naselbino je imenoval kot Nemec-Švicar »Nova Helvecija«. Pozneje je pozidal na naselbini še trdnjavo, ki bi naj odbijala napade Indijancev in mehikanskih roparjev. Skrajna je imel nepopisne težave, ker ni maral ostati pri njem uslužben nobeden belokožec. Vztrajali so v koloniji le še črnici Kanaki iz Hawai.

Sutter je kmalu spoznal rodovitnost

Vse društvene knjižnice

ki so znale vpeljati Karl Mayove spise, poročamo, da te knjige ljudje izredno radi čitajo. Prva knjiga „KRIŽEM PO JUIROVEM“ obsega štiri zvezke, vsak stane Din 13—, celotna knjiga vezana polplatno Din 65—, celoplatno Din 70—. Druga knjiga „PO DIVJEM KURDISTANU“ do sedaj izšla dva zvezka po Din 13—. Naroda se pri

TISKARNI SV. CIRILA V MARIBORU